

A Schwarz Liza esete és a magasabb nőnevelés.

Írta: *Bédy-Schwimmer Rózsa.*

Földetturó orrok szaglászszák még körül a milliomos kisasszony sírját, szerelmi bánatot szimatolva a rejtély mögött, taposgatnak a megfeythetetlennek látszó titkot takaró síron. Mérhetlenül gazdag volt. Fiatal volt. Szép volt. Tehetséges és művelt volt. Az apja interviewkban kijelenti, hogy nincs az a kívánság, a melyet kész öröme nem teljesített volna, ha Lizája csak kifejezi. Van-e mesebeli királykisasszony, aki nagyobb földi jóval dicsekedhetnék? És Liza mégis az élet elviselhetetlenségét adta fáradtságának, életgyűlöletének okául.

Nem lehet más, csak szerelmi bánat, jelentik ki az esetet five'o clock teán tárgyaló társadalmi bűvárok. Szerintük a nő sorsa a férfi és *csak* a férfi, semmi más. Nőnek csak férfi miatt érdemes élni, csak miatta dobhatja el életét a nőnemű ember. Dehát a Schwarz

Lizák apái elég gazdagok, hogy bármely férfit megvegyenek a leányuknak és a Schwarz Liza, ha a szőke porosz mérnököt halálosan akarta, bizonyára megszerezhetné volna magának. És mégis eldobta gondtól nem háborgatott, küzdelem nélküli életét.

Nem kutatjuk Schwarz Liza egyéni esetét, de az ő tragédiájában visszatükröződik osztálya asszonyainak sivár életúntsága, histeriába fuló gondtalansága, mesterségesen tenyésztett önzése.

Házasságra, kizárólag csak házasságra tenyésztik a Schwarz Liza osztályának leányait ebben a kultúrpuffadtságában a legszörnyűbb lelki sivárságot rejtő országban. Nálunk a lányokat még ma is mesterségesen elzárják attól az egyetlentől, ami még vaknak, bénának, nyomoréknak is életkedvet, küzdelemre kitarást biztosít. Elzárják, még pedig épen a gazdag családokban, az aktivitástól, amely ezer érdeklődést kelt, ezer szállal köti össze az egyént az összességgel. „Bármit kér tőlem a leányom, minden kívánságát teljesítettem volna”, mondják, ha a baj ilyen vagy olyan formában már megtörtént, a lesújtott apák; de a „bármi” alatt legföljebb egy vagyontalan, még nem biztos jövedelmű vőre gondolnak. Ezt ugyanis még valahogy ki lehel préselni a gyermekeik sorsát intéző apáktól.

De ha a Schwarz Lizák egyetemre akarnak járni, vagy dilettantizmuson felüli művészeti képzettséget szerezni, ha utálják osztályuk sivár, lelketelő társadalmi érintkezését és saját ízlésüknek jobban megfelelő, nem sablontól diktált társaságot keresnek, ha eszükbe jut, hogy tudományos kutatásnak szenteljék életüknek egy részét, vagy az ipar és kereskedelem izgalmas forgatagába merülnének, ha a társadalmi elismertség bélyegével ellátót

jótekonysági sporttal ellenkező, igazi szociális munkával akarnak foglalkozni: akkor a Schwarzpapák távolról sem készek leányaik »minden» kívánságát teljesíteni. Ilyen kívánságok teljesítését a mi keleti életviszonyaink közt még csak hatalmas életenergiák tudják kiküzdeni.

A küzdelem szó itt nem banalitás. Mérhetetlen energiák, alkotó munkától elrabolt erők pocskolódnak el a korunk fejlettségétől teljesen elmaradt leánynevelés áldozataképpen.

Az érvényesülésért, aktivitásért folyó küzdelem az energiák nagy részét felemészti. A leányok családi rabszolgaságának szégyenletes állapota, – keleti mivoltunknak ez a csalhatatlan fokmérője – felszívja a családi előítéleteken megpuhított akarást.

De igazságtalanság volna a jómódú osztályok leányai tragikumát, ezt a műmosolyok, csipkék, illatszerek mögött rejlő tragikumot csak a család rovására írni. E nagy társadalmi rétegeket degeneráló állapotért felelős mindenki, akinek módjában van egészségesebb viszonyokat teremteni.

Bűnösök a leányoktatást és művelést irányítók, amiért még mindig csak tétlenségre, dilettantizmusra, elpuhult félműveltségre szorítják a leányt, akinek kutatásra, önálló tevékenységre, tehetségeinek aktív fejlesztésére ép olyan szüksége van, mint a fiúnak.

Schwarz Liza pisztolyának durranásával esik össze az a mozsárlövöldözés, amelylyel egy nagyon is hivatalos nevekkel ékeskedő pedagógiai társaság ünnepeltette magát a minap a magasabb nőnevelés érdekében szervezett tanfolyama alkalmából.

A fővárosi ügyek szellemi vezetőit terheli a magyar nőnevelés terén elkövetett legújabb bűn. Az „Új Élet Társaság” torzszülöttelel ajándékoz meg bennünket, amelylyel a magasabb nőnevelés nevében, szellemi snobizmust, esztétikai, szociológiai és filozofikus álműveltséget terjeszt majd öthavi tanfolyamokon nyolcszáz korona tandíjért. Nagyszerű és divatos nevek hosszú listája győz meg bennünket arról, hogy az előadó urak – mert a magasabb nevelés természetesen csak férfiaktól eredő áldás lehet – mesterei a szakmájuknak, de arról nem győzheti meg a lista a magasabb nőnevelés egyetlen komoly áhítozóját sem, hogy az összes előadóknak együttevve sikerüli majd a magasabb nőnevelés áldozatait olyasvalamivel gazdagítani, ami életüket függetlenebbé tenné, vitalitásukat fokozná és szociális értéküket emelné.

Szégyen és gyalázat, hogy a főváros szellemi vezeterei ilyen üzleti ügyekkel lealacsonyodnak a művelődés más terein kártevő spekulánsok szintjére.

A magyar nőmozgalomnak egyik legsür-

gősebb feladata a nőnevelést jobb mederbe irányítani. Hangos, félre nem érthető szóval meg kell értetnie a társadalommal és a leánynevelés minden számottevő faktorával, hogy minden osztály leányai számára – az egyén és a faj érdekében – mulhatatlanul szükséges az *alapos* szakoktatás és szellemi műveltség. De nemcsak teoretikus, hanem praktikus feladatai is vannak e téren a magyar nőmozgalomnak. Le kell küzdenie azt a következményekben bűnös szerénységét, amely kívülről jövő kritikával éri be.

A nőmozgalomnak keresztül kell erőszakolnia megfelelő nők alkalmazását mindazokon a helyeken, ahol a nők oktatásának kérdései felett döntenek.

Törvény nem tiltja nők alkalmazását, számtalan megfelelően kvalifikált nő áll rendelkezésre és a minisztériumokban meg a fővárosnál még mindig kizárólag férfiak véleménye és ízlése irányítja a női életnek legfontosabb kérdéseit. Az egész ország művelődésének pótolhatatlan vesztesége, hogy Glücklich Vilmaikat minden átlagtehetségű pedagógussal elvégezhető feladatokkal kötik le. Velük csitrilányok osztályaiban évről-évre kétszer kettő négyet taníttatni kultúrapocskolás, a melyet értelmesebb és klikk-szellemtől kevésbé leigázott társadalmak nem engednek meg maguknak.

Kivételes tehetségeket nem egyes iskolák, egyes osztályaiban, hanem ott kellene foglalkoztatni, ahol nagyszerű képességeiket az ösztönösség érdekében érvényesíthetnék.

Azok sorában, akiket a leánynevelés körüli bűnökért felelősségre kell vonni, nem menthetjük fel a pedagógiai és szociális tudás magaslatán álló nőket sem, akik végzetes szerénységgel állnak félre és tehetségükkel arányban nem álló munkában pazarolják el kivételes adományait. Nem tülekszünk, nem toljuk fel magunkat, felelik halkan, ha hivatottságukat emlegetjük. De hiszen nem az ő személyük érvényesítéséről van szó, hanem arról a kötelességükről, hogy természetadta tehetségükkel a társadalom javára megfelelő keretekben a lehető legintenzívebben működhessenek.

Nemcsak noblesse oblige, hanem a tehetőség is kötelez. Szociális silányságra, szellemi éhességre kárhozott nők emberré fejlesztése érdekében tiltakoznunk kell a magasabb nőnevelés ellen elkövetett mulasztások és bűnök ellen. Női értékek további elpocskolásával szemben aktív védelmet kell teremtenünk.

A legszörnyűbb szellemi proletariátus, a Schwarz Liza-féle szellemi proletárok is követelik jogukat: a testi jóllakottságon felül a szellemi teljességüket és a társadalomhoz való egyéni viszonyukat biztosító igazán magasabb nőnevelést.